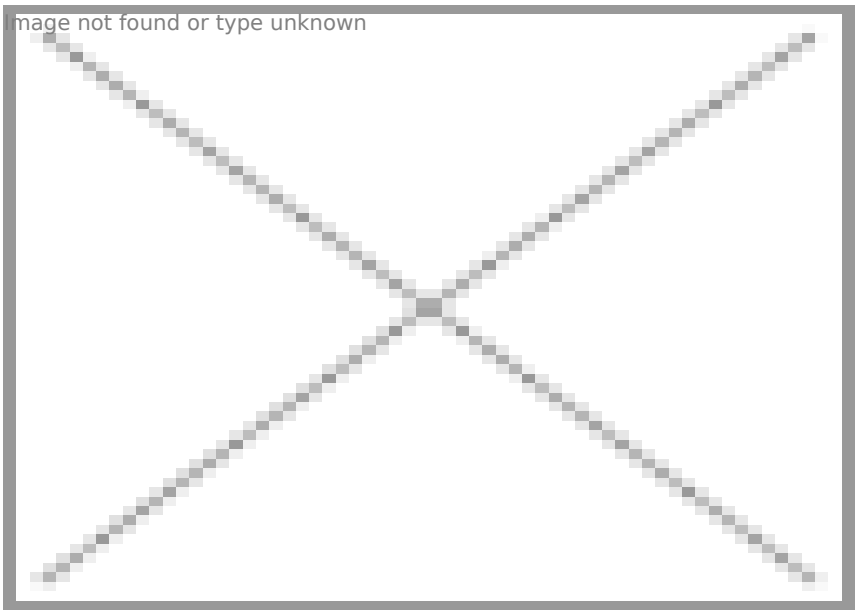
AVİM Yorum • No: 2020 / 45 • Ekim 2020

KIRGIZİSTAN'DA NELER OLUYOR?

Gülperi GÜNGÖR

GÜLPERİ GÜNGÖR

Kırgızistanda 4 Ekim Pazar günü yapılan seçimlerde, 17 partiden 4ü %7lik seçim barajını geçerek, parlamentoda yer almaya hak kazandı. Seçim sonuçlarında, adayları arasında cumhurbaşkanı Sooronbai Ceenbekov'un kardeşi Asılbek Ceenbekovun da olduğu, Marat Amankulov liderliğindeki Birimdik (Birlik) Partisi ilk sırada, Devlet Gümrük Servisi eski başkan yardımcısı Raim Matraimov liderliğindeki Mekenim Kırgızstan (Vatanım Kırgızistan) partisi ikinci sırada yer almıştır. Tutuklu eski Cumhurbaşkanı Almazbek Atambayev'in oğlu Kadyr Atambayevin de olduğu Kırgızistan Sosyal-Demokrat Partisi ise %7'lik barajı aşamamıştır.

Seçim günü yapılan birçok usulsüzlük şikayeti oylamaya gölge düşürmüştür. Sosyal medyada ve haberlerde yayınlanan videolarda seçim merkezleri önünde ellerinde seçmen listesi olan kişiler görülmüş, partilerin oy vermeleri karşılığında seçmenlere para ödediğine dair iddialarda bulunulmuş, oy pusulalarını fotoğraflayan kişiler görüntülenmiştir[1].

Hem Matraimovun Cumhurbaşkanı Ceenbekovu etkisi altına aldığı söylentileri, hem de Ceenbekov'un kardeşi ve en yakın müttefiklerinden bazılarının bulunduğu Birimdik Partisinin seçimde birinci gelmesi devlet kaynaklarının da kullanılarak hile yapıldığı iddialarını güçlendirmiştir. Muhalefet partileri seçim sonucunu kabul etmediklerini

söylemiş, iddialar halkı sokağa dökmüştür.

Matraimov seçim yasasını ihlal etmekle, muhalifleri korkutmakla ve oy satın almakla suçlanmıştır. Şüpheli bir şekilde elde ettiği serveti nedeni ile halk arasında Raim-milyon olarak tanınan Matraimovun yakın zamanda mal kaçakçılığı ve kara para aklama ağı ile bağlantıları olduğu iddia edilmişti. Kırgızistan birçok kurumunda uzun zamandır rüşvet ve yolsuzlukla boğuşmaktadır. Çin mallarının Rusya veya Kazakistan'a sahte gümrük işlemleri ile -Kırgız malları olarak gösterilerek- ihraç edilmesinde Matraimovun işbirlikçi olduğu iddia edilmiş, konu ile ilgili 2019 yılında Radio Azattyk bir rapor yayınlamış, bu konu Kırgızistan'da kamuoyunun ilgisini çeken bir mesele haline gelmişti. [2] İlgili soruşturmada Matraimov ile ilişkisi olduğu söylenen kilit isimlerden Airken Saimaiti Kasım 2019da İstanbulda silahlı bir saldırı ile öldürülmüştü.

Ala Too meydanındaki protestolar ile başlayıp parlamento ve cumhurbaşkanlığı ofislerinin bulunduğu binaya baskına varan olaylar bazı yazarlarca yarı darbe olarak nitelendirilmektedir. Olaylar sırasında bu yılın başlarında yolsuzluk suçlamasıyla tutuklanan eski cumhurbaşkanı Almazbek Atambaev ve Kırgızistan'ın eski başbakanı Sapar Isakov, taraftarlarınca yapılan bir baskın ile hapishaneden çıkarılmıştır.

Merkez Seçim Komisyonu 6 Ekim'de seçim sonuçlarının iptal edildiğini açıklamıştır.[3] Başbakan Kutatbek Boronov ve Meclis başkanı Datan Jumabekov istifa etmiştir.

51 kişilik milletvekili grubu, diğer milletvekillerinden vekaletname alarak, 62 oyla, bir bölge valisinin 2013 yılında kaçırılmasını organize ettiği için, 11 buçuk yıl hapis cezasına mahkum olan Sadır Caparovu başbakan seçmişlerdir.[4] Caparov 6 Ekimde ayaklanmalar sırasında destekçileri tarafından hapishaneden çıkarılmıştı. Başbakan seçilmesi sonrasında Caparov'un destekçileri ile eski cumhurbaşkanı Almazbek Atambaev ve başka bir başbakan adayı Omurbek Babanov'u destekleyenler arasında şiddet olaylarının gerçekleştiği gözlemlenmiştir.

Cumhurbaşkanı Sooronbay Ceenbekovun kararı ile OHAL ilan edilmiş, 9-21 Ekim tarihleri arasında uygulanmasına karar verilen OHAL kapsamında başkente giriş çıkışlar kısıtlanarak, sokağa çıkma yasağı getirilmiştir. Ayaklanma düzenlemek suçundan Atambayev 10 Ekimde yeniden tutuklanmıştır. Kırgızistanda yeni seçimlerin 6 Kasıma kadar yapılacağı açıklanmıştır.

Kırgızistanda son 15 yılda (2005te Lale devrimi ve 2010 devrimi olmak üzere) 2 devrim gerçekleşmiştir. Kırgızistanın Sovyetler Birliğinden bağımsız olmasından sonraki ilk Cumhurbaşkanı Askar Akayev 2005 yılında Lale Devrimine kadar görevinde kalmış, yerine gelen Kurmanbek Bakiev iktidarı ise 2010da devrilmişti. 2011-2017 yılları arasında Cumhurbaşkanı Atambayev görevde olmuş, bu sırada ülke yarı-başkanlık sisteminden parlamenter sisteme geçmişti. Bu anayasal değişimin Atambayevin kendisine başbakan olabilmesinin yolunun açılması için yapıldığı iddiası ile protestolar olmuştu. 2017de Kırgızistanda liderlik demokratik yoldan ilk kez el değiştirirken, Atambayev ile çalışan eski arkadaşı ve Sosyal Demokrat Parti (SDPK) üyesi Sooronbay Ceenbekov yeni cumhurbaşkanı olmuştu. Ancak Ceenbekov ile Atambayevin daha sonra arası açılmış, ardından Atambayev hakkında yolsuzluk iddiası ile soruşturma açılmış ve Atambayev

tutuklanmıştı.

Şangay İşbirliği Örgütü üyesi olmasına, Rusya ve Çinden destek görmesine rağmen, Asyanın en fakir ülkelerinden gösterilen Kırgızistanda halk yolsuzluğa, kamu fonlarının yağmalanmasına, COVID-19 pandemisi sebebi ile ülke ekonomisinin iyice kötüleşmesine tepkilidir. Bu nedenle ve iktidar mücadeleleri sebebiyle Kırgızistanda istikrarsız durum mevcudiyetini korumaktadır. Sovyetler Birliğinden ayrılan devletlerde demokratik iktidar devrinin sorunları kendini göstermeye devam etmektedir.

[1] Ray Furlong, Videos Show Apparent Vote-Buying In Kyrgyz Elections, *Radio Free Europe, Radio Liberty*, October 4, 2020, https://www.rferl.org/a/videos-show-apparent-vote-buying-in-kyrgyz-elections-/30874657.html

[2] The 700-Million-Dollar Man, *Organized Crime and Corruption Reporting Project*, November 21, 2020, https://www.occrp.org/en/plunder-and-patronage/the-700-million-dollar-man

[3] Kyrgyzstan Annuls Results Of Parliamentary Elections After Night Of Deadly Protests, *Radio Free Europe, Radio Liberty,* October 6, 2020, https://www.rferl.org/a/building-housing-kyrgyz-parliament-president-s-office-catches-fire-after-day-of-protests/30877477.html

[4] Andrew Higgens, A Convicted Kidnapper Is Chosen to Lead Government of Kyrgyzstan, *The New York Times*, October 10, 2020, https://www.nytimes.com/2020/10/10/world/asia/kidnapper-kyrgyzstan-prime-minister.html

Yazar Hakkında :

Gülperi Güngör, 2015 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olmuştur. 2020 yılında ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü □□□□□ yüksek lisans derecesini almıştır. Ocak 2020 □□□□□□□□□□ katılmıştır. Güngör, Ankara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde doktor adayıdır. Mart 2025 sonrasında doktora çalışmasını yürütmek üzere Sheffield Üniversitesi'nde bulunan Güngör, AVİM'de Gayrimukim Uzman olarak görev yapmaya başlamıştır.

Atıfta bulunmak için: GÜNGÖR, Gülperi. 2026. "KIRGIZİSTAN'DA NELER OLUYOR?." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2020 / 45. Ekim 12. Erişim Ekim 30, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Yorum/KIRGIZISTAN-DA-NELER-OLUYOR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır